

Nr 109.

Ankom till Riksdagens kansli den 19 maj 1910 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående tillstånd för delägarna i Gullbergs häradsallmanning att sälja viss del däraf.

(1:a Afd.)

I en till Riksdagen den 6 maj 1910 aflåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling remitterad proposition, nr 222, har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att viss i statsrådsprotokollet angifven del af Gullbergs häradsallmanning i Östergötlands län må af delägarna försäljas till Kungl. Maj:t och kronan under villkor, att vid försäljningen inflytande köpeskilling användes till likviderande af köpesumman för vissa af allmänningsdelägarna inköpta, i statsrådsprotokollet uppräknade hemmansdelar äfvensom att dessa hemmansdelar tilläggas återstående delen af häradsallmanningen samt förenas under gemensam förvaltning med densamma.

Departementschefen har till omförmälda statsrådsprotokoll i ärendet anført följande:

»Hos Kungl. Maj:t hafva delägarna i Gullbergs häradsallmanning i Östergötlands län i underdånighet anhållit att få försälja den del af häradsallmanningen, som benämnes Mörstorps allmanning, under villkor att de genom försäljningen inflytande medlen användas till inköp af annan mark för att därmed tillöka allmanningens hufvuddel, den så kallade Slumperhultsallmanningen.

Till stöd för ansökningen har anförts, att afståndet mellan hufvuddelen, som omfattade 333,12 hektar, samt den till försäljning föreslagna Mörstorpskogen, som hade en ytvidd af 112,27 hektar, belöpte sig till närmare en nymil; att genom Mörstorpskogens aflägsna belägenhet bevakningen och skogsskötseln ställde sig jämförelsevis dyrbara och besvärliga, hvarjämte svårigheter mötte för häradsborna att från denna del hämta sina skogsprodukter; att Mörstorpsallmanningen, som på alla sidor utom en gränsade till Gullbergs kronopark, skulle särdeles väl lämpa sig att införlifvas med denna; samt att tillfälle funnes att till allmanningen inköpa skogsmark, som för häradsborna hade ett mera gynnsamt och fördelaktigt läge än den till försäljning föreslagna allmänningssdelen.

Häröfver har domänstyrelsen den 10 december 1908 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och därvid öfverlämnat underdåniga yttranden af vederbörande skogstjänstemän.

Såväl jägmästaren som öfverjägmästaren hafva tillstyrkt bifall till ansökningen, den förre under villkor, att Mörstorpsallmanningen erbjödes statsverket till inköp, och den senare under villkor, att den mark, allmänningssdelägarna komme att för inflytande försäljningsmedel inköpa, omfattade hufvudsakligen skogsmark.

Under åberopande af 5 § i nådiga förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket har domänstyrelsen i sitt underdåniga utlåtande hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om rätt för allmänningssdelägarna att försälja Mörstorpsdelen under villkor, att denna allmänningssdel i första hand hembjödes kronan till inköp, då dess förening med den angränsande Gullbergs kronopark vore önskvärd, att den genom försäljningen influtna köpeskillingen förvaltades af Kungl. Maj:ts befallningshafvande för att användas till inköp af annan, hufvudsakligen skogsmark för tillökning af allmänningens hufvuddel samt att, intill dess köpeskillingen därtill användts, den upplupna räntan å densamma årligen finge lyftas af allmänningssstyrelsen till fördelning mellan allmänningssdelägarna.

Till följd af nådig remiss har kammarkollegium den 2 mars 1909 afgifvit underdånigt utlåtande i detta ärende.

Kollegium har härvid till en början meddelat, att ifrågavarande allmänningssdel motsvarade den i 1878 års jordebok för Ljungs socken bland kronoegendomar under allmän disposition, jordlägenheter, upptagna fastigheten Ljung nr 2, en häradsallmanning, samt att denna fastighet af ålder syntes hafva disponerats såsom häradsallmanning.

Beträffande själfva saken har kollegium anfört, att, då det syntes vara fördelaktigt för allmänningsdelägarna att få utbyta Mörstorps-allmanningen mot annan, lämpligare belägen skogsmark och då det dessutom, med hänsyn till hvad i ärendet upplysts, torde vara önskvärdt att få berörda allmänning tillagd Gullbergs kronopark, funne sig kollegium böra tillstyrka, att kronan tillöste sig samma allmänning. Då emellertid, jämlikt 5 § i omförmälda nådiga förordning den 26 januari 1894, häradsallmänningar skola, i likhet med kronoparker, bibehållas oförminskade, borde tillika föreskrifvas, att af löseskillingen för allmänningsdelen skogsmark eller till skogsbörd tjänlig mark, i värde fullt motsvarande den afhända delen, skulle inköpas för att såsom häradsallmänning disponeras och förvaltas. För att vinna trygghet att så komme att ske, borde löseskillingen icke till allmänningsstyrelsen utbetalas, förr än styrelsen visat sig hafva träffat bindande aftal om inköp af annan välbelägen mark.

Under åberopande af hvad sålunda anförts har kammarkollegium i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t i anledning af förevarande framställning täcktes ej mindre uppdraga åt domänstyrelsen att med styrelsen för Gullbergs häradsallmänning träffa aftal om inlösen för kronans räkning af ifrågavarande del af nämnda häradsallmänning för att tilläggas Gullbergs kronopark, än äfven förklara, att, därest sådant aftal komme till stånd och af Kungl. Maj:t godkändes, allmänningsstyrelsen skulle inom viss tid, exempelvis två år från den dag, Kungl. Maj:ts nådiga beslut i förevarande ärende meddelats, för löseskillingen inköpa annan välbelägen, genom landtmäteriförrättning i behörig ordning afskild skogsmark eller till skogsbörd tjänlig mark, fullt motsvarande den afhända delen, för att, frigjord från alla penninginteckningar, med häradsallmänningens öfriga del förenas och därvid i likhet med den del af häradsallmanningen, den vore afsedd att ersätta, ikläda sig krononatur, att löseskillingen skulle till allmänningsstyrelsen utbetalas först, sedan styrelsen inför Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län visat sig hafva träffat bindande aftal om inköp af annan lämplig mark af ofvan angifven beskaffenhet, samt att för tiden från och med den dag, allmänningsdelen finge af kronan tillträdas, och till dess lösesumman för densamma finge af allmänningsstyrelsen lyftas, ränta därå efter 4 procent årligen skulle af statsmedel utbetalas att af vederbörande disponeras på sätt med afseende å allmänningens skogsafkastning förföres.

Efter det kammarkollegium afgifvit ofvan omförmälda utlåtande, har allmänningsstyrelsen till jordbruksdepartementet ingifvit utdrag af

protokoll, hållet vid sammanträde med ombud för delägarna i allmänningen den 17 maj 1909, hvaraf inhämtas, att ombuden nämnda dag å allmänningssdelägarnas vägnar träffat aftal om inköp till allmänningen af $\frac{1}{4}$ mantal Gillerberga, $\frac{1}{8}$ mantal Flistorp och $\frac{1}{4}$ mantal Slätmon, allt frälse, i Ljungs socken, mot en köpeskilling af tillhopa 65,000 kronor. I köpeaftalet har härjämte föreskrifvits, bland annat, att tillträdet af ofvannämnda fastigheter skulle äga rum den 14 mars 1910 samt att säljarna icke finge å de försålda fastigheterna afverka skog till afsalu.

I fråga om arealen af de sålunda inköpta hemmanen samt skogstillgångarna å desamma hafva under hand införskaffats upplysningar från vederbörande skogstjänstemän. Af dessa upplysningar framgår, att hemmanen Gillerberga, Flistorp och Slätmon tillhopa innehålla 281,82 hektar, motsvarande mer än dubbla arealen af den till försäljning föreslagna Mörstorpsallmänningen. Af dessa 281,82 hektar utgöras allenast 73,25 hektar af åker och tomt. Hemmanens skogstillgångar åter utgöra tillhopa endast omkring 7,500 kubikmeter, motsvarande ungefär hälften af skogen å förberörda allmänningssdel. Vederbörande jägmästare har emellertid såsom sin åsikt framhållit, att ifrågavarande fastigheters fördelaktiga läge och vidsträckta areal gjorde deras förvärfvande för allmänningssdelägarna önskvärdt, oafsedt hemmanens i förhållande till skogen å Mörstorpsallmänningen mindre rikliga skogstillgångar.

Genom nådigt bref den 26 mars 1909 förordnade Kungl. Maj:t, att vissa Ljungs gods underlydande fastigheter finge för kronans räkning inköpas och förenas med Gullbergs kronopark. Till följd häraf är ifrågavarande allmänningssdel numera på alla sidor omgifven af kronoparken. Då vid detta förhållande försäljning af allmänningssdelen icke lämpligen skulle kunna ske till annan än kronan, har öfverjägmästaren i distriktet på domänstyrelsens föranstaltande låtit verkställa en värdeuppskattning af berörda allmänningssdel för erhållande af en utgångspunkt vid underhandling med allmänningssstyrelsen om inköp för kronans räkning af denna skogstrakt. De beräkningar, som med ledning af uppskattningen verkställts af domänstyrelsen, utvisa, att nettovärdet af allmänningssdelen uppgår till i afrundadt tal 51,200 kronor.

Slutligen ber jag att få meddela, att allmänningssstyrelsen förklarar sig för sin del villig att till kronan försälja allmänningssdelen för nyssnämnda belopp af 51,200 kronor.

Genom den i ärendet förebragta utredningen synes mig framgå, att det skulle för delägarna i allmanningen vara förmånligt att erhålla tillstånd till försäljande af ifrågavarande del af allmanningen. Med hänsyn till bestämmelserna i ofvan nämnda nådiga förordning den 26 januari 1894 läser emellertid ett dylikt tillstånd icke kunna lämnas utan Riksdagens hörande. Såsom villkor för ett medgifvande i dylik riktning läser i nu föreliggande fall böra föreskrifvas, att den ifrågasatta försäljningen sker till statsverket. Då, enligt hvad jag inhämtat, allmäningsdelägarna redan tillträdt ofvan omtalade af dem inköpta hemmansdelar i Gillerberga, Flistorp och Slätmon, torde därutöfver inga andra villkor behöfva uppställas, än att köpeskillingen användes till likviderande af köpesumman för de af allmäningsdelägarne inköpta hemmansdelarne samt att dessa hemmansdelar tilläggas återstående del af häradsallmanningen och sammanföras under gemensam förvaltning med densamma.»

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 19 maj 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.
